Gemeente Waadhoeke

Beheerplan Buitensportaccommodaties 2026-2029

(Actualisering)

versie 1.0 februari 2026

Auteur: René Kamstra / Tiena Vriesema-Betten

adres
Harlingerweg 18
8801 PA Franeker

postadres
Postbus 58
8800 AB Franeker

online
www.waadhoeke.nl
info@waadhoeke.nl

telefoon
0517 380 380

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Deel 1: Beheer natuurgrassportvelden 7
1. Achtergrond en wettelijk kader beheer natuurgrassportvelden 8
2. Uitgangspunten onderhoud sportvelden natuurgras 10
3. Beheermaatregelen 12

Deel 2: Beheer kunstgrassportvelden 18
1. Achtergrond en wettelijk kader 19
2. Beheermaatregelen 21

Deel 3: Overig beheer buitensportaccommodaties 24
1. Uitgangspunten overig beheer 24

Deel 4: Renovatie 25
1. Keuringen 25
2. Uitgangspunten renovatie natuurgrassportvelden 25
3. Uitgangspunten renovatie kunstgrassportvelden 26
4. Planning renovaties 27

Deel 5: Financiën 28
5.1 Jaarlijkse en periodieke kosten onderhoud 28
5.3 Groot onderhoud / renovaties 29
5.4 Investeringen en éénmalige maatregelen 31

Deel 6: Bijlagen 32

Inleiding

Voor u ligt het geactualiseerde Beheerplan Buitensportaccommodaties 2026-2029.
Deze actualisatie is nodig omdat op 3 juli 2025 de Nota accommodatiebeleid gemeente Waadhoeke is vastgesteld. Beleidsdoelen uit deze nota zijn meegenomen in de actualisatie, waarbij het financiële hoofdstuk 5 is bijgewerkt tot 2029. Ook is, op basis van de vastgestelde nota in bijlage 6 een overzicht toegevoegd van beheertaken die mogelijk kunnen worden overgenomen door de verenigingen. Deze lijst kan gebruikt worden bij de gesprekken met de verenigingen om de vooraf bepaalde beheertaken over te dragen. De regie van deze gesprekken ligt bij Afdeling Samenleving. Afdeling Beheer Openbare Ruimte is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de velden. Vanuit die hoedanigheid is de lijst in bijlage 6 opgesteld.

Daarnaast is de Sportnota Waadhoeke 'Waadhoeke beweegt mee', door de gemeenteraad vastgesteld op 12 november 2019 ongewijzigd van kracht. Een van de doelstellingen uit de Sportnota is dat alle sportvoorzieningen op orde zijn en dat alle sportvoorzieningen betaalbaar zijn, kwalitatief van een hoog niveau, duurzaam en optimaal bezet. Ook geeft de Sportnota aan dat gemeente Waadhoeke vanaf 2020 geen gewasbeschermingsmiddelen (gif) gebruikt. Het beleid uit de Sportnota is vertaald in dit beheerplan.

Gemeente Waadhoeke beheert 38 voetbal gras- en trainingsvelden, 24 kaatsvelden, 6 kunstgrasvelden en 3 atletiekbanen/ middenterreinen. De gemeente faciliteert de buitensportverenigingen (met name kaatsen en voetbal) met het beheer en onderhoud van de sportvelden. Dit beheerplan gaat in op het beheer van de buitensportaccommodaties, waaronder natuurgras, kunstgras, verhardingen, hekwerken, doelen, ballenvangers en natuurlijke beplanting rondom sportvelden in gemeente Waadhoeke.

Tekstuele actualisatie beheerplan

In deze actualisatie is het volgende gewijzigd ten opzichte van het oude beheerplan.

Deel 1: Beheer natuurgrassportvelden
Gewijzigd:1.3 Wet natuurbescherming is opgegaan in de Omgevingswet.
Gewijzigd:1.6 De wetgeving rond bodem is opgegaan in de Omgevingswet en is daarom toegevoegd bij 1.3.
Toegevoegd onder 3.2 bij Maaien "(Bij)maaien hoeken en randen, in en rondom doelen."
Toegevoegd onder 3.2 bij Beregenen "Clubs voeren beregening doormiddel van eigen installaties uit conform gemeentelijke richtlijnen, waarbij de gemeente de regie houdt over timing en waterhoeveelheid."

Deel 2: Beheer kunstgrassportvelden
Bijgewerkt: Het aantal kunstgrassportvelden is aangepast n.a.v. gereedgekomen renovaties.
Bijgewerkt: 1.1 na ingaan van de Omgevingswet.
Bijgewerkt: 1.2.5 Europees verbod op rubbergranulaat.
Bijgewerkt: 1.2.6 Europees verbod op microplastics.
Toegevoegd: 1.2.7 Duurzaamheidlabel kunstgrasvelden.
Toegevoegd: bij 1.2, R.O. 12 Onderhoud inrichtingenmaterialen.

Deel 3: Overig beheer buitensportaccommodaties
Toegevoegd: Uitgangspunt 4 inrichtingsmaterialen

Deel 4: Renovatie
Toegevoegd: Bij uitgangspunt 1 ontwikkelingen natuurgras, zijn hybridevelden toegevoegd.
Bijgewerkt: 3. Uitgangspunten renovatie kunstgrassportvelden. n.a.v. vastgesteld beleid en wetgeving
Bijgewerkt: 4. Planning renovaties in de periode 2025-2027.

Deel 5: Financiën
Het financiële hoofdstuk is volledig geactualiseerd. De samenvatting is in deze inleiding opgenomen.

Deel 6: Bijlagen
Vervallen: Bijlage 6: Overzicht theoretische renovatie behoefte 2026-2031.
Toegevoegd: Bijlage 6: Basispakket onderhoudstaken.
Vervallen: Bijlage 7 Voortgang voorziening.

Samenvatting financiële actualisatie

Om de (financiële) verschillen tussen het beheerplan en het geactualiseerde beheerplan inzichtelijk te maken, is hieronder een overzicht gemaakt.
Hierin zijn de financiële afwijkingen op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt en toegelicht.

Jaarlijkse kosten beheer en onderhoud (bedragen excl. BTW)			
	Geraamd voor periode 2022-2026	**Geactualiseerde geraamde kosten**	**Toelichting**
Natuurgrasvelden	€ 145.805	€ 247.000	Hogere kosten vanwege stijging loonkosten en materiaalkosten. Prijzen zijn gebaseerd op het huidige onderhoudsbestek.
Kunstgrasvelden	€ 17.545	€ 48.000	Hogere kosten vanwege stijging aantal keuringsplichtige velden en daaruit voortkomend onderhoud.
Jaarlijkse stelpost (beregenen, drainage fieldtopmaker)	€ 99.825	€ 125.000	Het beregenen en het controleren en onderhoud van de drainagesystemen is een stelpost Voor bijvoorbeeld het beregenen geldt dat dit in hoge mate afhankelijk is van de weersomstandigheden.
Onkruidbestrijding op verhardingen	€ 16.940	€ 22.000	Kosten uitvoer zijn hoger dan geraamd.
Voorbereiding groot onderhoud en projecten	€ 0	€ 20.000	
Sjukelân	€ 0	€ 22.000	Evenementen op het Sjukelân brengen herstelkosten met zich mee.
subtotaal	*€ 280.115*	*€ 484.000*	

Periodieke kosten beheer en onderhoud (gemiddeld per jaar) (bedragen excl. BTW)			
	Geraamd voor periode 2022-2026	**Geactualiseerde raming kosten**	**Toelichting**
Maatregelen en keuringen kunstgras	€ 2.420	€ 4. 000	Gemiddeld over 4 jaar. Gaat alleen om kunstvelden.
Keuringen natuurgrasvelden		€ 4.250	Keuringen van natuurvelden worden geraamd op € 9.000 eens in de 4 jaar, plus € 8.000 voor granulaire onderzoeken t.b.v. keuringen natuurgrasvelden.
Levensduur verlengende maatregelen n.a.v. keuringen	€ 3.025	€ 10.000	Oudere velden vragen meer kosten.
Keuring inrichtingsmaterialen, incl. lichtmasten (MIP)		€ 6.250	Eens per 5 jaar moeten inrichtingsmaterialen worden gekeurd.
Maatregelen inrichtingsmaterialen, n.a.v. keuringen (MIP)		€ 11.250	Stelpost voor het uitvoeren van maatregelen naar aanleiding van de keuring.
Subtotaal	*€ 5.445*	*€ 35.750*	
Totaal	***€ 285.560***	***€ 519.750***	

Incidentele kosten (bedragen excl. BTW)	**Geraamd voor periode 2022-2026**	**Geactualiseerde geraamde kosten**	**Toelichting**
Aanleg automatische beregening		€ 277.000	Incidentele kosten om velden (gefaseerd) te voorzien van beregeningsinstallaties.
Vervanging en uitbreiding sportveldverlichting		€ 45.000	
Kap en herplant bomen rond sportvelden Essentaksterfte		€ 150.000	
Tractie (Speedseeder)		€ 15.500	Tractie is nodig voor het onderhoud van de velden.
Tractie (vertidrain)		€ 45.000	Tractie is nodig voor het onderhoud van de velden.
Totaal incidenteel	**€ 0**	**€ 532.500**	

Groot onderhoud en renovaties

In het Beheerplan Buitensportaccommodaties 2026-2029 is een overzicht opgenomen waarin de renovatiebehoefte inzichtelijk wordt gemaakt. In het raadbesluit van 15 februari 2024 (m.b.t. de buitensportaccommodaties Schatzenburg en Sexbierum) is een bijgesteld overzicht gepresenteerd, namelijk

De stand van zaken met betrekking tot de voor 2023 t/m 2025 geplande renovaties is als volgt:

Veld	Status renovatie
Franeker, H. van Saxenlaan Veld A, Natuurgras	Doorgeschoven vanwege ontwikkeling totale inrichting sportcomplex.
Franeker, H. van Saxenlaan Veld D, Kunstgras	Doorgeschoven vanwege ontwikkeling totale inrichting sportcomplex.
Minnertsga Veld B, Natuurgras	Gereed. Dit veld is hybride geworden, extra krediet aangevraagd om twee velden aan te pakken.
Berltsum Hoofdveld, Kunstgras	Doorgeschoven. Het veld is goedgekeurd voor bespeling.
Minnertsga Kaatsveld, Natuurgras	Gereed en volgens raming uitgevoerd.
Ried Kaatsveld, Natuurgras	Gereed en volgens raming uitgevoerd.
Franeker, Bloemketerp. Korfbalveld, Natuurgras	Doorgeschoven vanwege ontwikkeling sportcomplex.
Sportpark Schatzenburg Veld B, Kunstgras	Gereed. Dit veld is hybride geworden, extra krediet aangevraagd.
Minnertsga Hoofdveld, Kunstgras	Doorgeschoven. Het veld is goedgekeurd voor bespeling.
Sexbierum Veld A, Natuurgras	Gereed en volgens raming uitgevoerd.
Sexbierum Veld B, Kunstgras	Gereed. Het veld is hybride geworden, extra krediet aangevraagd om twee velden aan te pakken.
Franeker, Bloemketerp.	I.v.m. lopende ontwikkelingen is het niet mogelijk een raming te maken.

Op 15 februari 2024 heeft de raad eveneens € 210.000 beschikbaar gesteld voor het vervangen van afgekeurde inrichtingselementen. Daarvan is het € 91.000 via reserve jaarovergang overgeheveld naar 2026 dus beschikbaar voor het uitvoeren van de nog resterende maatregelen.

Leeswijzer

Het beheerplan is opgedeeld in zes delen:

- Deel 1 gaat in op het beheer van natuurgrasvelden,
- Deel 2 gaat in op het beheer van kunstgrasvelden.
- Deel 3 gaat in op het beheer van inrichtingselementen (bestrating, doelen, ballenvangers, bomen en bosplantsoen).
- Deel 4 gaat in op renovaties van zowel natuurgrassportvelden als kunstgrassportvelden
- Deel 5 gaat in op de financiële gevolgen van het beheer en renovaties van zowel de natuurgrasvelden als de kunstgrasvelden.
- In deel 6 zijn de bijlagen weergegeven zoals genoemd in dit beheerplan.

Deel 1: Beheer natuurgrassportvelden

Deel 1 gaat in op het beheer van de natuurgrasportvelden (inclusief hybride velden). Binnen het beheer van de natuurgrasportvelden staan ecologische principes centraal.

1. Achtergrond en wettelijk kader beheer natuurgrassportvelden

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van relevante achtergrondinformatie en de relevante wettelijke kaders met betrekking tot het beheer van natuurgrassportvelden.

1.1 Klimaatakkoord en Routekaart verduurzaming sport

In het Klimaatakkoord van Parijs is in 2015 afgesproken dat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot minder dan twee graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Het streven is om de opwarming beperkt te houden tot anderhalve graad.

De minister van Sport (ministerie van VWS), de gemeenten (Vereniging Sport en Gemeenten), de sportbonden (NOC*NSF) en de commerciële sportsector (platform ondernemende sportaanbieders) hebben samen met de provincies, tal van maatschappelijke organisaties en bedrijven een routekaart verduurzaming sport opgesteld en op 23 januari 2020 ondertekend. Deze routekaart verduurzaming sport is één van de twaalf sectorale routekaarten die zijn opgesteld als uitvloeisel van het Klimaatakkoord.

In de routekaart worden 4 ambities genoemd om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord te halen.

1. Co2 arme sportaccommodaties:
   In 2050 moeten alle sportaccommodaties CO2-arm zijn. Om precies te zijn is er een CO2-reductie doelstelling afgesproken van 95% in 2050.

2. Duurzaam beheer van sportvelden
   Er worden geen chemische gewasbeschermingsmiddelen meer gebruikt op sportvelden. Integrated Pest Management (IPM) komt hiervoor in de plaats, een nieuwe vorm van gewasbescherming.

3. Circulaire sport
   Er worden uitsluitend materialen gebruiken die hergebruikt kunnen worden. Zo wordt er gewerkt aan het oplossen van het afvalprobleem en wordt de CO2 voetafdruk van de sportsector verkleind.

4. Klimaatadaptatie
   Klimaatadaptatie is kortgezegd het aanpassen van de leefomgeving aan klimaatverandering. Overheidspartijen hebben afgesproken dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en water robuust moet zijn ingericht. Sportparken lenen zich hier gezien hun bestemming en vaak de ligging uitstekend voor. Te denken valt aan wateropvang onder de sportvelden en meer groen op en rond de accommodatie, wat zorgt voor verkoeling. Op parkeerplaatsen kan ‘water passerende verharding’ worden aangelegd.

1.2 Europese Green Deal en Green Deal Sportvelden

De Europese Commissie heeft in maart 2020 een Europese klimaatwet voorgesteld die de EU wettelijk verplicht om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn. Dit volgt op het besluit van de Europese Raad van december 2019 om de doelstelling van klimaatneutraliteit voor 2050 te bekrachtigen.
Het voorstel is een centraal onderdeel van de Europese Green Deal, met als doelstelling dat de EU in 2050 klimaatneutraal moet zijn. Er moet meer waarde gehecht worden aan natuurlijke ecosystemen, duurzaam gebruik van hulpmiddelen en verbetering van gezondheid.

Voortvloeiend uit de Europese Green Deal hebben diverse organisaties (o.a. NOC*NSF, ministerie IENW, Vereniging Sport en Gemeenten en Branche vereniging Sport en Cultuurtechniek) zich met de Green Deal Sportvelden verplicht tot het uitfaseren van pesticiden op en rond sportvelden. Het uitgangspunt van de Green Deal Sportvelden is dat beheer van sportvelden en golfbanen zonder gewasbeschermingsmiddelen pas mogelijk is wanneer wordt uitgegaan van geïntegreerde gewasbescherming (integrated pest management – IPM). Binnen deze werkwijze staan ecologische, biologische en duurzame maatregelen centraal.

In het kader van de Green Deal Sportvelden is in opdracht van het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat een handreiking pesticidenvrij sportgrasbeheer opgesteld. Deze handreiking geeft de beheerder richting en informatie om ziekten, plagen en onkruid tegen te gaan.

1.3 Omgevingswet

In de Omgevingswet is o.a. de bescherming van Nederlandse natuurgebieden en planten- en diersoorten opgenomen. De wet moet ervoor zorgen dat de verschillende planten- en diersoorten in de natuur blijven bestaan. Ook kwetsbare soorten mogen niet verdwijnen. Als er rond een sportveld een beschermde soort voorkomt, kan dit gevolgen hebben voor het beheer. Ook worden binnen de Omgevingswet regels gesteld aan het omgaan met bouwstoffen. Dit is opgenomen in het Aanvullingsbesluit Bodem.

1.4 Aansprakelijkheid, zorgplicht

In artikel 6.162 van Burgerlijk Wetboek 6 is gesteld dat: “Hij die jegens een ander een onrechtmatige daad pleegt, welke hem kan worden toegerekend, is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt, te vergoeden”. Deze aansprakelijkheid is onder andere van toepassing op de hekwerken en bomen op buiensportaccommodaties.

1.5 Activiteitenbesluit inzake sportterreinen

Voor het aspect lichthinder geeft het Activiteitenbesluit voorschriften voor de tijden wanneer verlicht mag worden. Daarbij zijn er uitzonderingen mogelijk voor toernooien en het voorkomen van lichthinder bij maatwerk op grond van de zorgplicht.
De tijden waarop de verlichting aan mag zijn, zijn uitputtend geregeld in artikel 3.148. Voor dit aspect zijn daarom geen maatwerkvoorschriften mogelijk. De verlichting moet zijn uitgeschakeld:
- tussen 23.00 uur en 07.00 uur
- als er geen sport wordt beoefend
- als er geen onderhoud plaatsvindt

1.6 CO2 prestatieladder.

Gemeente Waadhoeke is bezig om de certificering trede 1 CO2-Prestatieladder te behalen. Hierbij wordt gewerkt aan het reduceren van de CO2 uitstoot van de eigen organisatie. Op dit moment zijn geen gegevens bekend van de bijdrage aan de CO2 ladder met betrekking tot de kunstgrassportvelden. Kiwa Isa Sport heeft een systeem ontwikkeld voor de duurzaamheidsbepaling van sportvelden. Deze methode kan ingezet worden om onder andere de milieukosten indicator waarde en een CO2 footprint te bereken. Dit sluit aan bij de gemeentelijke doelstelling zoals is vastgelegd in de CO2 ladder, waarvan trede 1 zich richt op het verminderen van de CO_2-uitstoot van de eigen organisatie.

2. Uitgangspunten onderhoud sportvelden natuurgras

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de uitgangpunten in het onderhoud van sportvelden met natuurgras.

Uitgangspunt 1: Onderhoud volgens duurzame en ecologische principes

In speerpunt 5 van de Sportnota is aangegeven dat gemeente Waadhoeke vanaf 2020 geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt. Dit vloeit voort uit de Green Deal Sportvelden, waarin het beheer van sportvelden wordt uitgevoerd zonder de inzet van gewasbeschermingsmiddelen en op basis van duurzame en ecologische principes.

Voor een succesvol pesticidenvrij beheer zijn ecologische principes leidend. Hierbij is preventie essentieel: het streven naar een gezonde, gesloten en robuuste grasmat, met de meest geschikte grassen en waar mogelijk beperken van stress. Bestrijding vindt alleen plaats indien echt noodzakelijk en daarbij gaat biologie in principe vóór chemie.

Vanuit de Greendeal sportvelden wordt gewerkt aan het uitfaseren van gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast dient op basis van het Besluit Gewasbeschermingsmiddelen artikel 26, het onderhoud te worden uitgevoerd volgens de principes van geïntegreerde gewasbescherming (Integrated Pest Management – IPM). Daarvoor is het nodig dat beheer en onderhoud zodanig uit te voeren dat plagen, ziekten en onkruid geen kans krijgen, omdat deze de bespeelbaarheid en beeldkwaliteit kunnen beïnvloeden en aanzienlijke schade veroorzaken en zelfs de levensduur van velden verkorten. IPM vereist een planmatige, goed doordachte aanpak, maar laat zich niet leiden door de kalender. Planmatig onderhoud is gericht op het verlengen van de levensduur en het voorkomen van extra dagelijks onderhoud en het uitstellen van groot onderhoud.

Uitgangpunt 2: Onderhoud van sportvelden is maatwerk

Een van de doelstellingen uit de Sportnota is dat alle sportvoorzieningen op orde zijn en dat alle sportvoorzieningen kwalitatief van een hoog niveau en duurzaam zijn, maar niet alle velden zijn gelijk en vragen daarom om maatwerk. Het onderhoud is afhankelijk van de bodemkundige toestand, de wijze van aanleg, de mate van gebruik en van de weersomstandigheden. Uitgaande van de gangbare bewerkingen, is het van belang de onderhoudsmaatregelen goed te timen, machines zorgvuldig af te stellen en goed te anticiperen op weers- en terreinomstandigheden tijdens de uitvoering.

Voor alle velden geldt dat het onderhoud is gericht op het in standhouden en bespeelbaar houden van het veld. Met andere voor woorden: het veld en de sport staan centraal. Hierbij spelen de voorschriften vanuit de verschillende sportbonden een rol.

Het onderhoud is te verdelen in dagelijks/ klein onderhoud en groot onderhoud. Het dagelijks onderhoud wordt veelal uitgevoerd door de gemeentelijke buitendienst, al dan niet in combinatie met de inzet van de sportvereniging. Het groot onderhoud wordt vanwege het specialistische karakter uitgevoerd door aannemers.

Renovatie is noodzakelijk wanneer de waterhuishouding, conditie of vlakheid van de velden cultuurtechnische of sporttechnische problemen opleveren. Iedere drie jaar worden de velden gekeurd, waarbij gekeken wordt naar de cultuurtechnische en sporttechnische staat van de velden. Hieruit voortvloeiend wordt het groot onderhoud bijgestuurd en/of een renovatie gepland.

Uitgangspunt 3: Eisen vanuit sportbonden

Vanuit de verschillende sportbonden (KNVB, KNKV en Atletiekunie) en worden eisen gesteld aan de inrichting van buitensportaccommodaties. De eisen worden meegenomen bij renovaties en in het onderhoud van de accommodaties. Echter heeft de KNKB geen normering voor de kaatsvelden. Ook bij deze velden wordt gestreefd naar een vlak, stroef en goed afgewaterd veld. Bij de genoemde driejaarlijkse keuring (Kiwa) wordt specifiek gekeken naar de sporttechnische staat en veiligheid van de velden.

Uitgangspunt 4: Aansluiten bij wedstrijdagenda veldsporten

De velden en de sport staan bij het onderhoud centraal. Daarom wordt het onderhoud van de sportvelden zoveel afgestemd op de wedstrijdagenda.
Echter, met name in de zomerstop van het voetbal moet voldoende tijd zijn om onderhoud aan de velden te plegen. Alle onderhoud dient half juni klaar te zijn om de benodigde hersteltijd te halen. Het huidige voetbalseizoen gaat in gevallen door tot half juni waardoor het grootonderhoud en de herstelperiode in de knel komen. Om het groot onderhoud goed te kunnen uitvoeren zouden de trainingsvelden vanaf half april beschikbaar moeten zijn en de overige velden zouden vanaf eind mei beschikbaar moeten zijn voor het plegen van het onderhoud.

3. Beheermaatregelen

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de beheermaatregelen op natuurgrasvelden, waarbij aangesloten wordt op de uitgangspunten.

3.1 Beheer op basis van ecologische principes

Zoals aangegeven in uitgangspunt 1, wordt het beheer op de velden uitgevoerd volgens de principes van geïntegreerde gewasbescherming (Integrated Pest Management – IPM). In de handreiking pesticiden vrij sportgrasbeheer staan beheermaatregelen genoemd. Deze maatregelen zijn overgenomen in dit beheerplan. Het hoofddoel is het realiseren van goed bespeelbare velden. Daarbij dwingen de twee randvoorwaarden, chemievrij en klimaatbestendig, tot bijstelling van aanleg, beheer en onderhoud van de sportvelden.
Bij pesticidevrij beheer van sportvelden zijn ecologische principes leidend:

- Als onkruiden en grassen zich kunnen vestigen gaan zij de concurrentiestrijd aan met de gewenste grassoorten.
- Ziekten kunnen zich manifesteren als er gelijktijdig sprake is van een ziekteverwekker, een verzwakte gastheer en omstandigheden waarbinnen de ziekte zich kan ontwikkelen.
- Plagen treden op als er sprake is van een gemakkelijk toegankelijk, overvloedig aanbod van voedsel in combinatie met een gebrek aan predatoren, parasieten of ziekteverwekkers.
- Preventie door het verbeteren van natuurlijk evenwicht en herstel van biodiversiteit, moet daarom centraal staan.

Doel:	Voornaamste eisen en aandachtspunten	Uitwerking van uitgangpunt:
Ecologisch / duurzaam beheer	• Ziekteresistente, stresstolerante grassen • Vitaal gras met goed herstelvermogen • Sterke concurrentiepositie van gewenste grassen • Ongunstige omstandigheden voor kieming en vestiging van onkruiden • Ongunstige omstandigheden voor overleven en verspreiden van ziekteverwekkers • Natuurlijk evenwicht in grasmat en toplaag • Vermijden van onnodige beschadiging van het gras	Uitgangspunt 1 en 2
Klimaatbestendige sportvelden	• Goede waterinfiltratie en waterafvoer uit toplaag • Droogte-, hitte- en vorsttolerante grassen • Goed herstelvermogen van het gras • Voldoende vochtlevering in diepere wortelzone	Uitgangspunt 1 en 2
Sporttechnisch hoogwaardig speeloppervlak	• Vlak, veilig, stabiel en stroef • Goed ontwaterd • Gesloten en sterke grasmat	Uitgangspunt 3 en 4

3.2 Beheermaatregelen op basis van duurzame en ecologische principes

Hieronder wordt een beschrijving gegeven van de beheermaatregelen die van toepassing zijn voor het beheer van sportvelden.

Onderhoudsmaatregel	Aandachtspunten/toelichting
Maaien	• Voldoende frequent: in groeiseizoen minimaal 2 keer per week. • Per keer niet meer dan 1/3 van blad wegnemen. • Hogere frequentie bevordert uitstoeling (gesloten grasmat), mits voldoende voeding en water beschikbaar. • Scherpe messen en goede machineafstelling voor minder beschadiging en sneller herstel. • Zolang sprake is van goede groei en herstel, kan dezelfde maaihoogte en maaifrequentie het hele seizoen gehandhaafd blijven. • Voorafgaand aan en in stressrijke perioden (hitte, droogte, intensieve belasting, winter) eventueel minder kort maaien. • Vermijd het ophopen van maaisel en te lang maaisel. Dit is vooral van belang in het najaar, als de vertering vertraagt. Soms is vegen nodig, maar maaien is altijd goedkoper en minder belastend voor het gras. • (Bij)maaien hoeken en randen, in en rondom doelen.

Bemesten	• Terughoudend en evenwichtig bemesten is om meerdere redenen noodzakelijk:
	  ○ Gelijkmatige groei, zonder pieken, geeft een beter gesloten grasmat.
	  ○ Onderscheid maken tussen doelgrassen en ongewenste soorten.
	  ○ Minder kans op uitspoeling van voedingstoffen.
	  ○ Niet onbedoeld stimuleren van vestiging van ongewenste soorten, in combinatie met beschikbaarheid van water en voeding in bovenste centimeters. Dit is o.a. afhankelijk van het type meststoffen, het beregeningsbeleid, de grondsamenstelling en de aanwezigheid van organisch materiaal aan de oppervlakte.
	• Aansluiten op natuurlijke groeimomenten van de doelgrassen in voor- en nazomer geeft de meest efficiënte benutting van voedingstoffen en draagt het meeste bij aan de opbouw van reserves.

Beregenen	• Voor beregenen is een lage frequente met grotere giften per keer bijna altijd een betere keuze dan regelmatig beregenen. Om verschillende redenen is het van belang om de bovenste centimeters relatief droog te houden:
	  ○ De kieming van ongewenste grassen en onkruiden wordt geremd.
	  ○ Schimmels overleven minder goed en verspreiden zich minder snel in droge grond.
	  ○ Langpootmuggen en bladsprietkevers hebben meer moeite om hun eieren af te zetten.
	  ○ Vochtige grond houdt in hete perioden meer warmte vast, waardoor de impact om de graswortels groter is. Boven ca. 25°C stagneert de wortelactiviteit en daarmee de groei van gangbare sportveldgrassen.
	• Het niet frequent beregenen met grotere giften per keer bevordert een diepere beworteling. Dit is om verschillende redenen belangrijk:

	○ De grasmat wordt veel sterker. Door minder speelschade blijft een veld langer vlak. Bovendien kunnen intensievere bewerkingen worden uitgevoerd zonder kans op grote schades. ○ Diepe wortels hebben minder last van hittestress. Omdat ze langer blijven functioneren, blijft het gras in hete perioden langer groen en herstelt het nadien ook sneller. ○ Door diepe beworteling worden vocht en voedingsstoffen beter benut. ○ Frequent beregen is soms noodzakelijk. ○ In een korte periode rondom inzaai of doorzaai, voor de kieming en de eerste groei van het gras. ○ Als schadebeperking bij vraat door engerlingen of emelten. ○ Bij bestrijding van engerlingen of emelten met parasitaire aaltjes. ○ Clubs voeren beregening doormiddel van eigen installaties uit conform gemeentelijke richtlijnen, waarbij de gemeente de regie houdt over timing en waterhoeveelheid.
Doorzaaien	• Gesloten houden van de grasmat met geschikte soorten is belangrijk: ○ Gebruik verschillende, geschikte soorten/rassen voor risicospreiding. ○ Nieuwe rassen zijn resistenter tegen ziekten en zijn toleranter in ongunstige omstandigheden. ○ Jonge grasplanten zijn minder ziektegevoelig. ○ Zo mogelijk inzaaien/doorzaaien in voorjaar en nazomer/najaar, aansluitend bij de natuurlijke groeimomenten van het gras. ○ Tijdens de competitiestop is vaker kans op hitte- en droogtestress. ○ Niet te dicht zaaien. ○ In sommige delen van het land moet in droge perioden rekening worden gehouden met een verbod op beregening. Inzaaien of doorzaaien is in deze omstandigheden kansloos. ○ Een zeer dichte grasmat verzwakt individuele planten. Bij gelimiteerde vocht- en voedingsvoorziening wordt dit veroorzaakt door sterke onderlinge concurrentie. Dit kan in een jonge grasmat leiden tot massale uitval. Bij voldoende vocht- en voeding vormt het gras in een dichte grasmat lang, slap en kwetsbaar blad. ○ In een zeer dichte grasmat is minder ventilatie, waardoor het gras langer nat blijft en ziekteverwekkers meer kans krijgen. • Meer afstervend blad geeft meer vilt, waarin ziekteverwekkers gemakkelijker overleven en zich gemakkelijker verspreiden.
Topbeluchten Diepbeluchten	• Op peil houden van infiltratie en ontwatering van de toplaag voor betere draagkracht en minde kans op schade in natte perioden. • Op peil houden van de gasuitwisseling voor een betere zuurstofvoorziening van graswortels en een gezonde (aerobe) afbraak van dood organische materiaal. • Op peil houden van de doorwortelbaarheid. • Niet onnodig intensief of te diep beluchten i.v.m. behoud structuur.

Managen vilt en organische stof	• Schraal en droog houden van bovenste 2 á 3cm van de toplaag: o Verkleint de kans op kieming en vestiging van onkruiden. o Verkleint de overlevingsmogelijkheden van ziekteverwekkers. o Verbetert de waterinfiltratie en gasuitwisseling in de toplaag.
Overig onderhoud grasmat, toplaag en omgeving	• Vermijd waar mogelijk beschadiging van het gras en beperk beschadiging zoveel mogelijk tot het groeiseizoen. • Herstel speelschades en andere schades goed en zo snel mogelijk: o Veel onkruiden beginnen in schadeplekken, vooral bij onderbespeling. o Wanneer regelmatig en goed herstel van speelschade niet haalbaar is, neemt het belang van een sterke grasmat toe. • Prepareer de grasmat op beschadiging als gevolg intensief onderhoud door bijvoorbeeld maaifrezen, scalperen, zwaar verticuteren of intensief wiedeggen. • Investeer enkele weken voor deze bewerkingen in het herstelvermogen van het gras door het bevorderen van de wortelgroei. • Beperk waar mogelijk langdurige schaduw als gevolg van hoge bebouwing of hoge en gesloten boombeplantingen: o Voldoende licht is belangrijk voor gezonde grasgroei. o Bladresten dragen bij aan vervetting van de toplaag. o Hoge boombeplantingen zouden niet meer dan 1/3 tot 1/2 van alle licht moeten wegvangen, met name aan oost- en zuidzijde. o Vervangen van bomen door inheemse struiken draagt bij aan natuurlijk evenwicht en biodiversiteit. o Meer aandacht voor het vermijden van schaduw bij het ontwerpen voor aanleg en renovatie van buitensportaccommodaties.
Onderhoud inrichting materialen.	• Dug-out onderhoud: Herstellen van dug-outs zodra schade ontstaat door vandalisme of andere vormen van vernieling. Vervangen van ramen, bankjes of gehele dug-out. Indien nodig tenminste zo dat het op niveau is. • Leunhekken en toegangspoorten: Herstellen of vervangen van hekwerken of leunhekken. Indien nodig tenminste zo dat het op niveau is. • Doelen (netten) en ballenvanger (netten): Als door de algehele staat van de netten een plaatselijke reparatie niet meer afdoende is, dan wordt het gehele net vervangen. Tenminste zo dat het onderhoud op niveau is.
Onderhoud inrichting materialen.(vervolg)	• Verwijderen van de hele plant, bijvoorbeeld door middel van wiegeggen, verticuteren, oppervlakkig maaifrezen laserstraal verwijdering en vergelijkbare bewerkingen. • Uitputten van reserves, door het verwijderen van blad door snijden, verticaal maaien, verticuteren en oppervlakkig maaifrezen, door het intensief beschadigen van de plant en wortels. • Uitputten van de zaadvoorraad door scalperen, maaifrezen, wiedeggen, beregenen en maaien. • Handmatige verwijdering van de hele plant.

Maatregelen bij ziekte uitbraken	• Voorkom het verslepen van ziekteverwekkers. Werk van schoon naar besmet. • Werk met schone en scherpe machines. Reinig machines eventueel tussentijds. • Maai tijdelijk minder kort en stel bewerkingen die gras beschadigen uit, om de vatbaarheid voor ziekten te verminderen. • Stuur de bemesting bij in gevallen waarin ziekten zijn gerelateerd aan een overmaat of een tekort aan voedingstoffen (meestal stikstof).
Ziektepreventie (focus op preventie)	• Grasrassen met een goede resistentie tegen gangbare schimmelziekten zijn een eerste stap. De Grasgids, Duitse, Engelse en Franse rassenlijsten geven nuttige informatie. • Zorg voor een zo kort mogelijke bladnatperiode. • Vitale en weerbare planten vragen om uitgebalanceerde voeding, gericht op de doelgrassen en de specifieke situatie. • Een rijk en evenwichtig bodemleven remt de ontwikkeling van ziekteverwekkers. • Voorkom onnodige beschadiging van het gras.
Klimaatbestendigheid / klimaatadaptatie	• Ontwikkelen van hitte- en droogtetolerante grassen. • Aanbrengen van opslagvoorzieningen voor water. • Toepassen van peilgestuurde drainagesystemen. • Doorontwikkelen van systemen voor geforceerde ontwatering en ondergrondse irrigatie. • Opbouwen van profielen die goede ontwatering van de toplaag combineren met betere nalevering van water in een dieper deel van de wortelzone.
Natuurlijk evenwicht en biodiversiteit	• Aanleg beplantingen met vooral inheemse soorten die voedsel, nest- rust- en verblijfplaatsen kunnen bieden aan natuurlijke vijanden van plaagdieren (egels, vogels, vleermuizen en diverse insectensoorten). Waar mogelijk moeten oude (veteranen)bomen en beplantingen worden behouden. • Ruimte maken voor soortenrijke stroken met veel wilde peen en andere kruidachtige planten die veel insecten aantrekken, waarvan een deel de eieren plaatst in engerlingen en emelten. • Eventueel aanvullen met bolgewassen om bloeiperiode in het voorjaar eerder op gang te brengen. Deze stroken vereisen apart beheer. • Verbeteren van de nest- en rustgelegenheid voor nuttige vogelsoorten en vleermuizen door aanpassing van gebouwen, plaatsen van nestkasten en vleermuiskasten. Elke kast helpt, maar gelet op de oppervlakte van sportvelden en golfbanen zijn gauw tientallen kasten nodig. • Hekwerk en rasters waarmee dieren als konijnen, vossen, dassen en wilde zwijnen zoveel mogelijk ‘buiten de poort’ gehouden kunnen worden. De uitvoering is regioafhankelijk. • Bij grote en onvermijdelijke overlast door konijnen, kan het aanleggen van een of meer ‘zandige hoeken’ konijnen ervan weerhouden om beschadigingen in de grasmat verder uit te graven.

3.3 Monitoring

Monitoring is een belangrijk onderdeel van duurzaam en ecologisch beheer waarbij de focus ligt op preventie. Gemeente Waadhoeke kiest er voor geen chemische bestrijding in te zetten, zodat de bestrijding van ziekten, plagen en ongewenste kruiden op basis van ecologische en biologische principes moet worden uitgevoerd. Doordat (een groot deel van) het onderhoud uitgevoerd wordt door de gemeentelijk dienst is monitoring gewaarborgd. Medewerkers komen wekelijks op de velden, waarbij naast het maaien, ook gekeken wordt naar onkruidbedekking of aantasting van de grasmat door ziekten en plagen. Naast het toepassen cultuurtechnische beheermaatregelen worden ongewenste kruiden ook handmatig verwijderd. Daarnaast worden onkruidbedekking en worteldiepte meegenomen in de driejaarlijkse sporttechnische keuring.

Ontwikkelingen op het gebied van cultuurtechniek, ecologische en biologische bestrijding staan niet stil. Deze ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd. Als dit leidt tot aanpassingen van het beheerplan, dan wordt dat voorgelegd aan de raad.

Deel 2: Beheer kunstgrassportvelden

Deel 2 gaat alleen in op het beheer en onderhoud van de kunstgrasvelden die gemeente Waadhoeke in eigendom en beheer heeft.

Gemeente Waadhoeke beheert 6 kunstgrasvelden (zie bijlage 5 voor technische gegevens):

1. Berltsum: hoofdveld
2. Deinum: hoofdveld
3. Deinum: pupillenveld
4. Franeker: veld C
5. Franeker: veld D
6. Minnertsga: hoofdveld

1. Achtergrond en wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van relevante achtergrondinformatie en de relevante wettelijke kaders.

1.1 Wetgeving

1.1.1 Omgevingswet

Bij de aanleg en beheer van kunstgrasvelden is de Omgevingswet het wettelijk kader voor de bodem, omdat er sprake is van toepassen van materialen op- of in de bodem. Een belangrijk aspect hierbij is de zorgplicht . Een ieder die op of in de bodem handelingen verricht en die weet of redelijkerwijs had kunnen vermoeden dat door die handelingen de bodem kan worden verontreinigd, is verplicht alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd om die verontreiniging te voorkomen.
Binnen de Omgevingswet is het Aanvullingsbesluit Bodem opgenomen. Hierin is geregeld hoe om te gaan met bouwstoffen.

1.1.2 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

De aanleg van een kunstgrasveld is vergunningplichtig op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (art. 2.1 eerste lid, onder b) in gevallen waarin dat bij een bestemmingsplan is bepaald. Als de aanleg in strijd is met regels/voorschriften in een bestemmingsplan wordt de omgevingsvergunning geweigerd.

1.2 Achtergrond

1.2.1 Infill / rubbergranulaat

Er zijn verschillende typen rubbergranulaat, die gebruikt worden als instrooirubber op kunstgrasvelden, zoals rubbergranulaat van personen- en bedrijfsautobanden (SBR-rubber), rubbergranulaat op basis van thermoplastisch-elastomeren (TPE) en rubbergranulaat op basis van elastomeren (EPDM). Bij toepassing moet de toepasser invulling geven aan de zorgplicht uit de Wet bodembescherming om ervoor te zorgen dat de bodem niet verontreinigd wordt. Deze rubbergranulaten (of mengsels daarvan) moeten aantoonbaar voldoen aan de maximale samenstellingswaarden en emissiewaarden van het besluit. Bouwstoffen moeten terugneembaar worden toegepast, zodat ze later weer kunnen worden verwijderd.

1.2.3 Zorgplichtdocument kunstgrasvelden Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek

Het is nagenoeg ondoenlijk om op voorhand uitspraken te doen of er wordt voldaan aan de zorgplicht.
Of sprake is van een juiste toepassing van de zorgplicht is afhankelijk van de specifieke omstandigheden zoals de keuze van het materiaal, de opbouw van het kunstgrasveld en de maatregelen die tijdens de gebruiksfase genomen moeten worden. De zorgplicht geldt voor iedereen (de toepasser, gebruiker en eigenaar).
De Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek heeft een zorgplichtdocument opgesteld die als handleiding gebruikt kan worden om invulling te geven aan de zorgplicht.

1.2.4 Eisen vanuit sportbonden

Vanuit de verschillende sportbonden (KNVB, KNKV en Atletiekunie) worden eisen gesteld aan de inrichting van buitensportaccommodaties. De eisen worden meegenomen in het onderhoud van de accommodaties. Echter heeft de KNKB geen normering voor de kaatsvelden. Ook bij deze velden wordt gestreefd naar een vlak, stroef en goed afgewaterd veld.

1.2.5 Europees verbod op rubbergranulaat

Vanaf 2031 is er een volledig verbod op rubbergranulaat. Dit betekend dat er geen velden met een rubber infill onderhoud kunnen krijgen. Als het voorstel zonder wijzigingen wordt overgenomen, komt er na een acht jarige transitieperiode een totaal verbod op rubbergranulaat. Vanaf 2031 is er een volledig verbod op rubbergranulaat zowel koop als verkoop. Dit betekend dat er geen velden met een rubber infill onderhoud kunnen krijgen.

1.2.6 Europees verbod op microplastics

Vanaf 17 oktober 2023 is het verbod op microplastics van kracht. Een dergelijk verbod betekent dat diverse typen infill - zoals SBR, TPE en EPDM – verboden zijn.

1.2.7 Duurzaamheidlabel kunstgrasvelden

Vanaf 2026 is het Duurzaamheidslabel voor kunstgras verplicht voor nieuwe sportproducten. Hiermee kunnen op objectieve wijze duurzame keuzes gemaakt worden op het gebied van kunstgras.
Gemeenten kunnen hiermee hun inkoopproces verduurzamen en sturen op circulariteit, CO_2-reductie en milieubelasting.

2. Beheermaatregelen

De beheermaatregelen zijn gebaseerd op de zorgplichtmaatregelen van de Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek (zie bijlage 1) en zijn gericht op het voorkomen van de verspreiding van infill en vezels buiten de kunstgrasvelden. Binnen het onderhoud en beheer van kunstgrasvelden zal worden gewerkt volgens de geldende richtlijnen en wet- en regelgeving. In praktijk zal, indien nodig, het beheer bijgesteld worden binnen de grenzen van dit beheerplan en op basis van de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van beheer van kunstgrasvelden.

Het beheer van kunstgrasvelden zijn onder te verdelen in klein/dagelijks onderhoud en groot onderhoud. De uitvoer van beheermaatregelen worden bijgehouden in een logboek (zie bijlage 2).
Voor de beheerders (zie bijlage 3) en gebruikers (zie bijlage 4) van de kunstgrasvelden zijn onderhoudsvoorschriften opgesteld.

Over de beheermaatregelen en gebruiksvoorschriften worden heldere afspraken gemaakt met de verenigingen. Deze afspraken gaan in op hoe om te gaan met kunstgrassportvelden, welke verantwoordelijkheden voor gemeente Waadhoeke en voor de verenigingen zijn en wie het aanspreekpunt is (zowel vanuit gemeente als vanuit de vereniging). De controle wordt onder andere uitgevoerd door de gemeente (toezichthouder) en wordt jaarlijks geëvalueerd.

2.1 Overzicht beheermaatregelen

Hieronder wordt aangegeven wat de onderhoudsmaatregelen zijn, hoe en met welke frequentie dit dient te worden uitgevoerd. De genoemde codes worden gebruikt in het logboek.

Code	Regelmatig onderhoud	Frequentie	Hoe
R.O. 1	Inspectie infill dikte	2 keer per jaar	Visuele inspectie om de dikte van infill vast te stellen.
R.O. 2	Inspectie penalty-, corner- en middenstip	1 keer per maand	Visuele inspectie om de dikte van infill vast te stellen.
R.O. 3	Inspectie naden en belijning	1 keer per maand	Visuele inspectie van naden en belijning.
R.O. 4	Inspectie hekwerken, doelen, dug-outs, verlichting	1 keer per maand	Visuele inspectie van hekwerken doelen dug-outs verlichting.
R.O. 5	Handmatig verwijderen zwerf- en kantine afval	1 keer per week	Handmatig van verwijderen zwerf en kantine afval. Bij het aantreffen van infill korrels buiten het veld worden de korrels bijeen geveegd en afgevoerd bij het restafval.
R.O. 6	Schoonmaken walk-on/walk-off schoonlooproosters	1 keer per maand	Schoonmaken van walk on/ walk off schoonlooproosters waarbij de inhoud wordt afgevoerd. Voer veegafval af als restafval en niet als GFT.

R.O. 7	Natuurlijk afval en blad verwijderen	1 keer per week	In de herfst natuurlijk afval (takken, bladeren). Voer veegafval af als restafval en niet als GFT. Blaas bladeren die op het kunstgrasveld vallen niet in de berm of bosschages, maar verwijder ze op het veld. Door het schoonblazen van het kunstgrasveld naar buiten blaast men het instrooimateriaal en de door slijtage losgekomen kunstgrasvezels die op het kunstgrasveld liggen naar buiten en dat zorgt juist voor verdere verspreiding.
R.O. 8	Onkruid verwijderen randen veld	2 keer in de maand	Mits noodzakelijk, al dan niet handmatig onkruid verwijderen. Voer veegafval af als restafval en niet als GFT.
R.O. 9	Slepen veld	1 keer per week	Afhankelijk van speeluren, eventueel vaker. Bij de werkzaamheden dienen de infillkorrels binnen het omheinde veld te blijven. Maak de op het veld ingezette (onderhouds)machines schoon vóór het verlaten van het veld.
R.O. 10	Handmatig bijvullen infill stress zones	1 keer per maand	Afhankelijk van speeluren, eventueel vaker. Bij de werkzaamheden dienen de infillkorrels binnen het omheinde veld te blijven.
R.O. 11	Wiedeggen, kriebeleggen veld	1 keer per maand	Afhankelijk van speeluren, eventueel vaker. Bij de werkzaamheden dienen de infillkorrels binnen het omheinde veld te blijven. Maak de op het veld ingezette (onderhouds)machines schoon vóór het verlaten van het veld.
R.O. 12	Onderhoud inrichtingenmaterialen: Doelen (netten) en ballenvanger (netten). Dug-out. Leunhekken en toegangspoorten.	 Indien nodig. Tenminste zo, dat het op niveau is. Indien nodig. Tenminste zo, dat het onderhoud op niveau is. Indien nodig. Tenminste zo, dat het op niveau is.	 Als de algehele staat van de netten een plaatselijke reparatie niet meer toelaat, dan het gehele net/doel vervangen. Herstellen van dug-outs zodra schade ontstaat door vandalisme of andere vormen van vernieling. Vervangen van ramen, bankjes of gehele dug-out. Herstellen of vervangen van hekwerken of leunhekken.

Code	Specialistisch onderhoud	Frequentie	Hoe
S.P. 1	Intensieve inspectie veld	1 keer per jaar	Visuele inspectie van veld.
S.P. 2	Leveren en aanbrengen infill	1 keer per jaar	Voorkom verspreiding bij het leveren en aanbrengen van de infill.
S.P. 3	Reinigen verharding	1 keer per jaar	Door erkend bedrijf. Bij het aantreffen van korrels wordt dit afgevoerd als restafval.
S.P. 4	Inspectie drainagesysteem	1 keer per jaar	Bij de jaarlijkse inspectie van de velden, wordt de drainage geïnspecteerd. Op basis van deze inspectie wordt bepaald of doorspuiten noodzakelijk is. Uitgangspunt is om alleen in uiterste noodzaak de drainage door te spuiten.
S.P. 5	Doorspuiten drainagesysteem	1 keer per 3 jaar	Bij en aantreffen van korrels door afgevoerd als restafval.
S.P.6	Oppervlakte putten gekoppeld aan drainage	1 keer per jaar	Reinig de oppervlakte putten rondom kunstgrasvelden (indien aanwezig) 1 x per jaar. Verwijder en voer het af als reststof (dus niet in de bosschages deponeren). Afvoeren als restafval.
S.P. 7	Kolkenreinigen	2 tot 4 keer per jaar	Reinig de kolken rondom kunstgrasvelden (indien aanwezig) 2 tot 4 x per jaar. Verwijder het kolkenslib en voer het af als restafval (dus niet in de bosschages deponeren).
S.P. 8	Onkruid op verhardingen	Indien nodig. Tenminste zo, dat het onderhoud op hoog niveau is.	Het handmatig verwijderen van onkruid tussen de rand van het veld en de banden en/of borden.

Deel 3: Overig beheer buitensport-accommodaties

Deel 3 gaat in op het beheer van overige inrichtingselementen op de buitensportaccommodaties. Hieronder vallen bosjes en bomen rond sportvelden, hekwerken, ballenvangers, goals, dug-outs, verlichting, verhardingen en beregeningsinstallaties.

1. Uitgangspunten overig beheer

Uitgangspunt 1: Inrichtingselementen voldoen aan de sporttechnische eisen.

Ook voor de inrichtingselementen geldt dat zij dienen te voldoen aan de eisen zoals gesteld door de verschillende sportbonden. Daarnaast wordt, vanuit beheerbaarheid, gestreefd naar een uniformiteit in typen hekwerken, doelen, ballenvangers en dug-outs. Onkruidbestrijding op verhardingen wordt zonder het gebruik van gif uitgevoerd. De staat van de inrichtingselementen (met uitzondering van verhardingen) wordt meegenomen in de driejaarlijkse sporttechnische keuring.

Uitgangspunt 2: Alle sportvoorzieningen zijn kwalitatief van een hoog niveau, en duurzaam.

Een van de doelstellingen van de Sportnota is dat alle sportvoorzieningen van een kwalitatief hoog niveau en duurzaam zijn. Deze doelstelling is ook van toepassing op de inrichtingselementen. Bij een renovatie worden ook inrichtingselementen geïnspecteerd en indien nodig meegenomen in de werkzaamheden.

Uitgangpunt3 : biodiversiteit, ecologie en duurzaamheid

Binnen geïntegreerde gewasbescherming staat preventie centraal. Een onderdeel hiervan is biologische bestrijding, waarbij ecologische principes leidend zijn voor het beheer. Om de meeste buitensportaccommodaties staan bomen en bosschages. Door het beheer te richten op de ontwikkeling van een diversiteit aan soorten, wordt gewerkt aan de biologische bestrijding van plagen op sportvelden. Bomen rondom de velden worden geïnspecteerd volgens de VTA (Visual tree assessment) om onveilige situaties te voorkomen en te voldoen aan de wettelijke zorgplicht (Boek 6 van het Burgerlijk wetboek (BW), artikel 6.162).

Uitgangpunt 4: Inrichtingsmaterialen worden periodiek gekeurd

Lichtmasten, ballenvangers, hekwerken, dugouts, en dergelijke worden periodiek gekeurd. Uit de keuring komt een overzicht van onderhoud en renovatie van de inrichtingsmaterialen. Dit is de Meerjaren InvesteringsPlanning (MIP). Indien mogelijk wordt dit onderhoud of renovatie meegenomen bij een renovatie van een sportveld.

Deel 4: Renovatie

Deel 4 gaat in op de renovatie van natuurgrassportvelden en kunstgrassportvelden.
Hierbij spelen de uitgangspunten, zoals beschreven, een centrale rol. De renovatiebehoefte van de sportvelden en inrichtingselementen wordt bepaald naar aanleiding van een sporttechnische keuring.

1. Keuringen

Zowel de natuur- als de kunstgrassportvelden, worden iedere drie jaar sporttechnisch gekeurd. De kwaliteit van de natuurgrassportvelden wordt beoordeeld op de kenmerken bodem, waterhuishouding, vlakheid en grasbestand. De kwaliteit van de kunstgrassportvelden wordt visueel beoordeeld op de kenmerken conditie (uniformiteit, vervuiling e.d.), vulling en vlakheid. De laagdikte (vulling) is gemeten met een dikteprikker.

Uit deze keuring komt een advies voor (aanvullende) onderhoudsmaatregelen. Ook wordt op basis van deze keuring een renovatieschema opgesteld. In dit renovatieschema zijn zowel natuurgrasvelden als kunstgrasvelden opgenomen. Renovatie is nodig als uit de keuring blijkt dat het veld of de mat niet aan de cultuurtechnische voorwaarden voldoet.

Indien een veld moet worden gerenoveerd, wordt op basis van de behoeftebepaling het type (aan te leggen) veld bepaald.

2. Uitgangspunten renovatie natuurgrassportvelden

Uitgangspunt 1: Ontwikkelingen natuurgras

De ontwikkeling van natuurgrasvelden staat niet stil. Zo kan er door extra aandacht aan de ondergrond te besteden een zogenaamd WeTra (WEstrijd TRAiningsveld) Hybride (versterkt natuurgras) of een O2 veld worden gerealiseerd. Genoemde sportveldtypen zijn natuurgrasvelden die voldoende beschikbaarheid borgen (een toplaag die snel droogt), meer bespeelbaar zijn (totaal aantal uren te bespelen) met voldoende kwaliteit (stabiliteit).
Hybridevelden zijn een combinatie van natuurgras met kunstgras. De ontwikkeling van deze velden is onderzocht en heeft geleid tot de aanleg van dit type veld op de gemeentelijke sportvelden.
Deze en andere ontwikkelingen worden gevolgd en bij een renovatie wordt onderzocht welke type veld het meest geschikt is.

Uitgangspunt 2: Door de inzet van cultuurtechnische technieken en maatregelen de technische levensduur van een veld verlengen

Indien uit de sporttechnische keuring blijkt dat de toplaag nog goed is, kan door zwaardere onderhoudsmaatregelen de levensduur verlengd worden en zo een volledige renovatie uitgesteld worden. Ook de inzet van planmatig onderhoud binnen geïntegreerde gewasbescherming is gericht op het verlengen van de levensduur en het voorkomen van extra dagelijks onderhoud en het uitstellen van groot onderhoud.

3. Uitgangspunten renovatie kunstgrassportvelden

Uitgangspunt 1: Een sportveld is van natuurgras, en kunstgras als het moet.

De Sportnota 'Waadhoeke beweegt mee', geeft aan dat gemeente Waadhoeke kritisch staat tegenover kunstgrasvelden. Een renovatie kan daarmee een uitgelezen kans zijn om te onderzoeken of een kunstgrasveld noodzakelijk is of dat deze omgevormd kan worden naar een natuurgrasveld, een WeTraveld of een hybrideveld. De ontwikkelingen rond kunstgrassportvelden en infill zijn in volle gang. Bij een renovatie wordt daarom gekeken naar alle ontwikkelingen en mogelijkheden op het gebied van soort mat en infill.
Indien een kunstgrasveld gerenoveerd moet worden door kunstgras, zal veel aandacht worden geschonken aan aspecten als duurzaamheid, circulariteit, CO2 uitstoot en dergelijke. Daarnaast zal gebruik worden gemaakt van natuurlijke instrooimaterialen, mede afhankelijk van de ontwikkelingen op dit gebied. Zo worden op dit moment kunstgrasvelden zonder instrooimateriaal doorontwikkeld, omdat de huidige systemen nog niet voldoen.

Uitgangpunt 2: 'matje eraf, matje erop'.

In de Nota accommodatiebeleid gemeente Waadhoeke 2025 is opgenomen dat bij onderhoud en renovatie waarbij slechts vernieuwing van de toplaag van een kunstgrasveld nodig is, is het uitgangspunt om de toplaag één-op-één te vervangen.

Uitgangspunt 3: Ontwikkelingen regelgeving en ontwikkelingen velden worden gevolgd.

Zoals aangegeven in deel 2 van dit beheerplan, zijn er verschillende wetten en regels van toepassing voor het beheer, onderhoud en renovatie van (kunstgras)sportvelden. Vanzelfsprekend zullen alle ontwikkelingen hierin in de gaten gehouden worden. Op het moment van een renovatie zal moeten worden gekeken naar de geldende wet- en regelgeving en daarmee een afweging gemaakt moeten worden of een veld een natuurgrassportveld of een kunstgrassportveld wordt / blijft. (zie uitgangspunt 1).

Uitgangspunt 4: Er wordt bij renovatie en aanleg geen gebruik gemaakt van rubber of kunststof infill.

Vanwege de Europese verboden worden SBR, EPDM, PE, TPE en andere niet natuurlijke infillmaterialen bij een renovatie of aanleg niet meer gebruikt.

Uitgangspunt 5: Door het inzetten van cultuurtechnische maatregelen wordt de technische levensduur van een veld verlengd

Door het inzetten van beheer- en onderhoudsmaatregelen wordt getracht om vervanging van een kunstgrassportveld zo lang mogelijk op te rekken. Dit op een manier dat wordt voldaan aan de eisen vanuit de sportbonden en zonder in te boeten op de kwaliteit van de velden.
Echter zijn er nu velden die op basis van de sporttechnische keuring aan renovatie toe zijn.

4. Planning renovaties

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de velden die in de periode 2025-2027 in aanmerking komen voor renovatie. In bijlage 6 staat het overzicht van de theoretische renovatiebehoefte voor de periode 2027 -2031. De jaartallen zoals vermeld geven een theoretisch overzicht van de renovatiebehoefte. De bedragen geven indicatieve kosten voor aanleg renovatie van de toplaag.

Locatie	Veld	Renovatie	Indicatieve raming Excl. BTW
Vrouwenparochie	Voetbal Hoofdveld & oefenhoek (gras)	2026	€ 302.000
Franeker Hertog van Saxenlaan	Voetbal Veld (D) (kunstgras)	2026	€ 530.500
Franeker Hertog van Saxenlaan	Voetbal Hoofdveld (A) (gras)	2027	€ 285.000
Franeker Hertog van Saxenlaan	Voetbal Veld (B) (gras)	2027	€ 285.000
Oudebildtzijl	Voetbal Hoofdveld (gras)	2028	€ 285.000
Berlikum	Voetbal Hoofdveld (kunstgras)	2027	€ 530.500
Minnertsga	Voetbal Hoofdveld (kunstgras)	2027	€ 530.500
Dronrijp	Voetbal Veld (A) (gras) De Ring	2028	€ 285.000
Sint Annaparochie	Kaatsveld (gras)	2029	€ 150.000

Door het inzetten van cultuurtechnische onderhoudsmaatregelen uitgevoerd wordt zoveel mogelijk de levensduur van de velden verlengd. Als een veld niet meer aan de cultuurtechnische eisen voldoet, wordt onderzocht welke renovatie werkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Om deze reden kan vooraf geen exacte raming worden opgemaakt. Daarnaast worden ontwikkelingen op het gebied van cultuurtechniek en sportvelden meegewogen om tot een renovatie te komen. Zoals vermeld in de uitgangspunten wordt bij een renovatie onderzocht of een kunstgrassportveld omgebouwd kan worden naar een natuurgrassportveld.

Deel 5: Financiën

In dit deel wordt ingegaan op de budgetten die nodig zijn voor het beheer en onderhoud van de natuurgrassportvelden en de kunstgrassportvelden, de kosten van de sporttechnische keuring en renovaties.

De ontwikkelingen in de markt en aanbesteding zijn autonome ontwikkelingen waarop wij geen invloed hebben. Het is in alle gevallen – hoe zorgvuldig de berekeningen ook zijn gemaakt - de vraag hoe hoog de aanleg- /vervangingskosten op het moment van aanbesteding zijn. Ook is nog niet bekend of bodemsanering nodig is bij de vervanging van de velden. De geraamde kosten zijn daarom indicatief.

5.1 Jaarlijkse en periodieke kosten onderhoud

5.1.1 jaarlijkse kosten

De jaarlijkse onderhoudskosten van sportvelden worden geraamd op:

Structureel Regulier Onderhoud	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Natuurgrasvelden: gras, wetra, hybride, trainingsvelden, kaatsvelden, atletiekbanen	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
Bemesting 30% prijsstijging	€ 43.000	€ 43.000	€ 43.000	€ 43.000
Graszaad 15 % prijsstijging	€ 32.000	€ 32.000	€ 32.000	€ 32.000
Handmatige onkruidbestrijding velden	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000
Hybridevelden	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Kunstgrasvelden onderhoud	€ 48.000	€ 48.000	€ 48.000	€ 48.000
Jaarlijkse stelpost beregenen, drainage fieldtopmaker	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000
Herstel Sjukelan na evenementen	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000
Onkruidbestrijding op verharding	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000
Voorbereiding renovaties en projecten	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Subtotaal	**€ 484.000**	**€ 484.000**	**€ 484.000**	**€ 484.000**
Gemiddelde kosten keuringen e.d.	€ 35.750	€ 35.750	€ 35.750	€ 35.750
Kosten klein en regulier onderhoud exkl. BTW	**€ 519.750**	**€ 519.750**	**€ 519.750**	**€ 519.750**
21% BTW	€ 109.148	€ 109.148	€ 109.148	€ 109.148
Spukvergoeding BTW	€ -90.957	€ -90.957	€ -90.957	€ -90.957
Kosten klein en regulier onderhoud incl. BTW	**€ 537.940**	**€ 537.940**	**€ 537.940**	**€ 537.940**

Een deel van de werkzaamheden worden uitgevoerd door de gemeentelijke sportveldmedewerkers (totaal 4 FTE) en door sportverenigingen. Deze kosten zijn niet opgenomen in de ramingen.

Opgemerkt moet worden dat de kosten voor o.a. het beregenen en het controleren en onderhoud van de drainagesystemen in de raming is opgenomen als stelpost. Voor bijvoorbeeld het beregenen geldt dat dit in hoge mate afhankelijk is van de weersomstandigheden. In de raming is uitgegaan van jaarlijks 50% van de geraamde kosten.

5.1.2 Periodieke kosten

De periodieke kosten worden geraamd op:

Periodieke kosten	2026	2027	2028	2029	2026 t/m 2029
Keuring kunstgrasvelden	€ 2.000	€ 6.000	€ 2.000	€ 6.000	€ 16.000
Keuring natuurgrasvelden	€ -	€ 9.000	€ -	€ -	€ 9.000
Granulaire onderzoeken t.b.v. keuring en advies bemesting	€ -	€ 8.000	€ -	€ -	€ 8.000
Maatregelen n.a.v. keuringen (stelpost)	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 40.000
Keuring lichtmasten	€ -	€ 25.000	€ -	€ -	€ 25.000
Gewijzigd beleid sportveldverlichting	€ -	€ 45.000	€ -	€ -	€ 45.000
Totaal periodieke kosten exkl. BTW	**€ 12.000**	**€ 103.000**	**€ 12.000**	**€ 16.000**	**€ 143.000**
21% BTW	€ 2.520	€ 21.630	€ 2.520	€ 3.360	€ 30.030
Spukvergoeding BTW	€ -2.101	€ -18.026	€ -2.101	€ -2.801	€ -25.026
Totaal periodieke kosten inkl. BTW	**€ 12.419**	**€ 106.604**	**€ 12.419**	**€ 16.559**	**€ 148.004**

De planning van keuringen zijn per type sportveld en inrichting (zoals lichtmasten) anders. Zo worden alle natuurgrasvelden op sportcomplexen iedere 3 jaar gekeurd en de lichtmasten iedere 5 jaar. De totale kosten voor de keuringen en maatregelen worden op afgerond € 148.000 geraamd. Dit is **€ 37.000** gemiddeld per jaar (incl. BTW en SPUK vergoeding)

5.3 Groot onderhoud / renovaties

De kosten voor groot onderhoud / renovaties in de periode 2026-2029 worden geraamd op € 1.884.218 inclusief btw (zie hoofdstuk 4 voor planning en ramingen).

Locatie	Veld	2026	2027	2028	2029	Totalen
Franeker, Van Saxenlaan	Voetbal Natuurgras Veld A		285.000			285.000
Franeker, Van Saxenlaan	Voetbal Natuurgras Veld B		285.000			285.000
Franeker, VanSaxenlaan	Voetbal Veld D	530.500				530.500
Froubuurt	Voetbal hoofdveld	x				-
Oudebildtzijl	Voetbal hoofdveld			285.000		285.000
Berltsum	Voetbal (kunstgras)		x			-
Minnertsgea	Voetbal (kunstgras)		x			-
Dronryp	Voetbal (De Ring)			285.000		285.000
Sint Anne	Kaatsveld				150.000	150.000
	Kosten excl. BTW	**530.500**	**570.000**	**570.000**	**150.000**	**1.820.500**
	21% BTW	111.405	119.700	119.700	31.500	382.305
	Spuk vergoeding BTW	-92.838	-99.750	-99.750	-26.250	-318.588
	Kosten incl. BTW	**549.068**	**589.950**	**589.950**	**155.250**	**1.884.218**

Toelichting op het overzicht:

1. Voor de locaties Vrouwbuurt, Berlikum en Minnertsga zijn inmiddels afzonderlijke kredieten beschikbaar gesteld.

2. De BTW op het onderhoud van sportvelden is een kostenpost voor gemeenten. Dit betekent dat de budgetten inclusief BTW beschikbaar gesteld moeten worden. Wel kunnen gemeenten een beroep doen op de Specifieke uitkering sport (SPUK Sport waarmee 82,5% van de BTW door het rijk wordt gecompenseerd. De netto kosten zijn dus hoger dan de kosten exclusief BTW.

De raming voor renovatie van een **natuurgrasveld** is gebaseerd op de volgende indicatieve bedragen:

Bedragen waarop de raming is gebaseerd per **natuurgrasveld**:	
1. Aanleg drainage	€ 25.000
2. Aanleg automatische beregening	€ 35.000
3. Aanleg verlichting (masten, bekabeling)	€ 45.000
4. Aanleg verharding	€ 30.000
5. Vervangen sporttechnische top/onderlaag	€ 70.000
6. Aanleg van terreininrichting	€ 15.000
7. Vervangen inrichtingsmaterialen	€ 45.000
8. Grondonderzoeken	€ 20.000
Totaal (excl. BTW)	**€ 285.000**

Voor de raming voor renovatie van een **kunstgrasveld** is gerekend met een veld met een minerale infill en op basis van de volgende indicatieve bedragen:

Type veld minerale-infill	
1. Onderbouw (incl. drainage)	* € 75.000
2. Sporttechnische laag	* € 55.000
3.Foamlaag	€ 47.500
4. Toplaag	€ 290.000
5. Klemconstructie	€ 13.000
6. Veldafscheiding (bij kg incl. DSM en klemplank)	€ 40.000
7. Inrichtingsmaterialen	€ 15.000
8. Keuringen incl. certificaat	€ 10.000
9. Grondonderzoeken	€ 20.000
10. Sanering SBR-->andere type infill (stelpost)	€ 60.000
11. Tegelverharding rondom	€ 35.000
12.Verlichting	* € 45.000
Totaal (excl. BTW)	**€ 705.500**

In de raming van de kosten voor het voetbalveld (veld D) Van Saxenlaan Franeker zijn kosten met* niet meegenomen, gelet op het type veld en de staat van de verlichting. De kosten in de raming bedragen daarom € 530.500.

Ook voor deze opsomming geldt dat de onderdelen niet los kunnen worden gezien, maar op onderdelen een samenhang hebben.

Voorziening groot onderhoud buitensportaccommodaties

Voor groot onderhoud mag op grond van artikel 44c BBV een voorziening worden gevormd. Op deze wijze kunnen lasten gelijkmatig worden verdeeld over een aantal boekjaren. De voorziening is een schattingspost met als basis een (recent) meerjaren onderhoudsplan.

De voorziening zal op 31-12-2025 naar verwachting € 516.000 groot zijn. Volgens de primitieve begroting 2026 wordt er jaarlijks € 252.800 toegevoegd. Daarnaast vloeien de SPUK vergoedingen terug naar de voorziening om daarmee een deel van de BTW last op te vangen. De voorziening is ontoereikend om het geactualiseerde beheerplan uit voeren zodat een structurele verhoging van de dotatie noodzakelijk is. Hiervoor wordt een dekkingsvoorstel aan de raad voorgelegd.

5.4 Investeringen en éénmalige maatregelen

Om het beheerplan uit te kunnen voeren zijn de volgende investeringen en éénmalige maatregelen nodig.

Essentaksterfte, kap en herplant	€ 155.250
Aanschaf speedseeder (tractie)	€ 16.045
Aanschaf vertidrain (tractie)	€ 46.575
Vervanging van lichtmasten	€ 46.575
Aanleg automatische beregening	€ 286.700
Totaal	€ 551.145

De bedragen zijn incl. 21% BTW en SPUK vergoeding.

Deel 6: Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht maatregelen uit zorgplichtdocument BSNC m.b.t. kunstgrassportvelden

Technische maatregelen bij aanleg

- Voorzie het kunstgrasveld rondom van kantplanken, boarding of andere voorzieningen die op adequate wijze verspreiding van instrooimateriaal en vezels buiten het veld voorkomen.
- Leg het kunstgrasveld lager aan dan de aanwezige verharding. Maak een soort verlaagde bak.
- Leg de verharding onder afschot naar het kunstgras, in plaats van naar de berm.
- Plaats een prefab betonplaat met rand.
- Plaats bij de uitstroomopening van het drainagesysteem en/of van de kolken (rondom een kunstgrasveld) een slibvangput met sok.
- Plaats een verhoogde betonband met voldoende kerende hoogte (opsluitband) aan de buitenzijde van de uitloopstrook.
- Laat een dubbelstaafmat zakken tot op de betonplaten en breng een kunststof afscheiding aan.
- Plaats een rubber flap of borstel aan de onderzijde van de poorten.
- Plaats bij elke toegangspoort een schoonlooprooster met vuilopvang, waarbij men (indien mogelijk) binnen de hekwerken borstels plaatst. Het schoonlooprooster moet dusdanig lang en breed zijn, dat een gebruiker minimaal twee stappen op het rooster zet.

Maatregelen bij opruimen / renovatie

- Voorkom verspreiding tussen het op te ruimen kunstgrasveld en de laadlocatie van de kunstgrasrollen. Daarbij moet men ook eisen stellen aan het transportmiddel (vrachtwagen), bijvoorbeeld het toepassen van een gesloten vrachtauto om verspreiding van instrooimateriaal tijdens transport en afvoer naar een erkende verwerker te voorkomen.
- Neem eisen op om bij het oprollen van de kunstgrasmat het morsen van rubber te voorkomen, zodat deze zich niet vermengt met de sporttechnische laag.
- Laat de materialen slechts een beperkte periode in depot naast het veld liggen.
- Voorzie het tijdelijk depot van een geovlies, zodat men eventueel gemorst materiaal gemakkelijk kan verwijderen.
- Let er bij transport van de opgerolde matten op dat dit schoon gebeurt en dat er geen losse materialen uitvallen.

Onderhoudsmaatregelen

- Neem de benodigde werkzaamheden voor de zorgplicht op in een dagelijks werkschema, logboek of toolboxmeeting.
- Stel eenduidige onderhouds- en gebruiksrichtlijnen op, met een praktische uitleg over de noodzaak van het voorkomen van verspreiding van instrooimateriaal en vezels.
- Via startoverleg, voorlichting en cursussen kan men de inhoud onder de aandacht brengen bij de beheerders. Onderdeel van bewustwording, uitleg nut en noodzaak en creëren draagvlak.
- Bespreek het onderwerp zorgplicht regelmatig in werkoverleggen met beheerders en aannemers/ onderaannemers.
- Voer veegafval af als restafval en niet als GFT.
- Blaas bladeren die op het kunstgrasveld vallen niet in de berm of bosschages, maar verwijder ze op het veld. Door het schoonblazen van het kunstgrasveld naar buiten blaast men het instrooimateriaal

en de door slijtage losgekomen kunstgrasvezels die op het kunstgrasveld liggen naar buiten en dat zorgt juist voor verdere verspreiding.

- Reinig de kolken rondom kunstgrasvelden (indien aanwezig) 2 tot 4 x per jaar. Verwijder het kolkenslib en voer het af als reststof (dus niet in de bosschages deponeren).
- Ruim zichtbaar aanwezig instrooimateriaal op. Wat buiten het veld ligt; opruimen (opzuigen) en afvoeren als restafval.
- Maak de op het veld ingezette (onderhouds)machines schoon vóór het verlaten van het veld.

Maatregelen door gebruikers van het kunstgrasveld

- Lees de gebruiksvoorschriften van het kunstgrasveld en kom ze na (hangen vaak bij ingang veld).
- Verlaat het kunstgrasveld via de schoonlooproosters, eventueel even stampen.
- Borstel de sportschoenen bij het verlaten van het kunstgrasveld.
- Klop de sokken boven een afvalbak (afvoeren als restafval).
- Veeg de kleedkamer en douche schoon en schep de putjes leeg, voer het afval af als restafval.

Bijlage 2: Onderhoudslogboek kunstgrassportvelden

Onderhoudslogboek van …… tot ……

Datum	Tijd	Code onderhoud	Paraaf
……/……/……			
……/……/……			
……/……/……			
……/……/……			
……/……/……			
……/……/……			
……/……/……			

Bijlage 3 : Onderhoudsvoorschriften kunstgrassportvelden voor beheerders

- Bij het uitvoeren van onderhoudstaken, wordt dit genoteerd in het logboek.
- Voer veegafval af als restafval en niet als GFT. Verzamel het veegafval op de aangewezen plek.
- Blaas bladeren die op het kunstgrasveld vallen niet in de berm of bosschages, maar verwijder ze op het veld. Door het schoonblazen van het kunstgrasveld naar buiten blaast men het instrooimateriaal en de door slijtage losgekomen kunstgrasvezels die op het kunstgrasveld liggen naar buiten en dat zorgt juist voor verdere verspreiding. Verzamel het veegafval op de aangewezen plek. Voer veegafval af als restafval en niet als GFT.
- Reinig de kolken rondom kunstgrasvelden (indien aanwezig) 2 tot 4 x per jaar. Verwijder het kolkenslib en voer het af als restafval (dus niet in de bosschages deponeren).
- Ruim zichtbaar aanwezig instrooimateriaal op, wat buiten het veld ligt: opruimen (opzuigen) en afvoeren als restafval. Verzamel het veegafval op de aangewezen plek.
- Maak de op het veld ingezette (onderhouds)machines schoon vóór het verlaten van het veld.

Bijlage 4: onderhoudsvoorschriften kunstgrassportvelden voor gebruikers

- Bij het uitvoeren van onderhoudstaken, wordt dit genoteerd in het logboek.
- Bij het betreden en verlaten van het veld wordt uitsluitend gebruik gemaakt van de schoonlooproosters.
- Voer veegafval af als restafval en niet als GFT. Verzamel het veegafval op de aangewezen plek.
- Blaas bladeren die op het kunstgrasveld vallen niet in de berm of bosschages, maar verwijder ze op het veld. Door het schoonblazen van het kunstgrasveld naar buiten blaast men het instrooimateriaal en de door slijtage losgekomen kunstgrasvezels die op het kunstgrasveld liggen naar buiten en dat zorgt juist voor verdere verspreiding. Verzamel het veegafval op de aangewezen plek. Voer veegafval af als restafval en niet als GFT.
- Ruim zichtbaar aanwezig instrooimateriaal op, wat buiten het veld ligt: opruimen (opzuigen) en afvoeren als restafval. Verzamel het veegafval op de aangewezen plek. Voer veegafval af als restafval en niet als GFT.
- Maak de op het veld ingezette (onderhouds)machines schoon vóór het verlaten van het veld.
- Lees de gebruiksvoorschriften van het kunstgrasveld en kom ze na (hangen vaak bij ingang veld).
- Verlaat het kunstgrasveld via de schoonlooproosters, eventueel even stampen.
- Borstel de sportschoenen bij het verlaten van het kunstgrasveld.
- Klop de sokken boven een afvalbak (afvoeren als restafval).
- Veeg de kleedkamer en douche schoon en schep de putjes leeg, voer het afval af als restafval.

Bijlage 5 : Overzicht technische specificaties kunstgrasvelden

Veld gemeente	Jaar aanleg	Type infill	Type mat
Berltsum hoofdveld	2012	SBR	FieldTurf Optimum 60-14
Deinum hoofdveld voetbal	2016	SBR	Edel soccer diamontblade 45 17 SB-S
Deinum korfbal	2016	SBR	Edel soccer diamontblade 45 17 SB-S
Franeker veld C	2008 (2020 gerenoveerd)	SBR	Evolution Plus
Franeker veld D	2008	SBR	Evolution DUO
Minnertsga hoofdveld	2013	SBR	Edel soccer future DS-45 SB-S

Derden: aangelegd door verenging	Jaar aanleg	Type infill	Type mat
Dronryp pupillenveld	2012	SBR	FieldTurf Prestige XM 50-13
Oudebildtzijl	2020	SBR	Edel soccer flashblade 57-17 SB-S
St. Annaparochie	2015	SBR	

Bijlage 6: Basispakket onderhoudstaken

In de nota Accommodatiebeleid gemeente Waadhoeke 2025 is aangegeven dat verenigingen een basispakket onderhoudstaken aangeboden krijgen. De regie van deze aanbiedingen ligt bij de afdeling Samenleving. Ter voorbereiding hierop is in dit beheerplan een keuze kaart opgesteld.

Aan de hand van een keuzemenu geeft de vereniging aan welke onderdelen zijzelf uitvoert en welke onderdelen zij tegen betaling door de gemeente wil laten uitvoeren. Per type accommodatie wordt dit keuzemenu samengesteld. Jaarlijks wordt er samen met de betrokken vereniging een schouw uitgevoerd om na te gaan of het gewenste onderhoudsniveau is gehaald en of een aanpassing van de afspraken nodig is.

Beheermaatregelen op de keuzekaart zijn geen specialistische werkzaamheden en hebben daarom geen gevolgen voor levensduur van de velden.

Keuze kaart voor zelfwerkzaamheid verengingen	NATUURGRAS
Beheermaatregel	**instructie**
Bijmaaien	Wekelijks maaien van hoeken, in en rondom de doelen .
Onkruidbeheersing rond en op het veld	Bestrijding vanonkruid rond en in de velden zonder gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen
Herstellen speelschade	Wekelijks handmatig herstellen van speelschade dat is ontstaan op wedstrijd en trainingsvelden.
Beregenen	Velden beregenen middels een beregeningssysteem dat geschikt is voor sportveld beregening. (regie beregening bij de gemeente)
Verwijderen van zwerf en kantine afval	
Vervangen van vangnetten doelnetten en ballenvangers	Vervangen van netten in ballenvangers en doelen.
Onderhoud dug-outs	Kapotte ramen en bankjes vervangen/reparatie.
Natuurlijk afval en blad verwijderen	Verwijderen van blad en natuurlijk afval doormiddel van bladblazen.

Keuze kaart voor zelfwerkzaamheid verengingen	KUNSTGRAS
Beheermaatregel	**Instructie**
Verwijderen van zwerf- en kantine afval	
Natuurlijk afval en blad verwijderen	Verwijderen van blad en natuurlijk afval doormiddel van blazen/reinigen incl. het afvoeren van blad en zaden middels de restafval container.
Onkruid verwijderen randen veld	Onkruiden/mos verwijderen. (Geen gif)
Slepen veld	Slepen/borstelen herverdelen infill.
Handmatig bijvullen infill stress-zones	Penaltystip, doelgebieden, cirkel monitoren en bijvullen met infill materiaal.
Vervangen van vangnetten doelen en ballenvangers	Vervangen van netten in ballenvangers en doelen.
Onderhoud dug-outs	Kapotte ramen, kapotte bankjes reparatie.
verwijderen rubberkorrels	Opruimen en schoonhouden van verharding en schoonlooproosters.